

Виплекала яскраве сузір'я медичних світил

- Я народилася в селі Колоденка, що межує з містом Рівне, - **розповідає історію свого життя Любов Зубчик**. - Та та свого не пам'ятаю. Він загинув на фронті за два місяці до мого народження. Мама розповідала, що тато був високим і мав міцне здоров'я. Міг залізити під коня й підняти. Й донині невідомо, де його могила.

Ми з мамою і старшою на 9 років від мене сестрою жили у невеличкій хатинці. Моє дитинство було тяжким і бідним. Коли почала ходити до школи і навчилася читати, полюбила книги. Втім, читати їх доводилося крадькома від мами, бо вдень на читання не вистачало часу, а вечорами мама не дозволяла довго світити газову лампу та випалювати керосин. Коли ж мама засинала, я залізу з книжкою на піч, запалаю кнут газової лампи, щоб ледь-ледь жеврів і поринаю у читання. Одного разу моя перша вчителька Ганна Карпівна Красун, завела в магазин і купила мені туфлі. Вони були на розмір менші і тиснули. Я ж про це змовчала, бо була вельми рада і боялася, щоб їх не повернули. Ті туфлі я дуже берегла. Йшла дорогою босоніж, а як підходила до школи, взувала. Після уроків знову роззувалася і додому йшла босою. У нас із сестрою були одні чоботи на двох. Тому взимку до школи ходила тоді, коли сестра залишалася вдома.

Моя мама, Уліта Яківна, працювала в колгоспі дояркою. Коли я перейшла у 8-й клас, вона будила мене вдосвіта і брала з собою на ферму. Там я допомагала мамі доїти корів. Всього їх було вісімнадцять. Мама доїла дванадцять корів з твердим вим'ям, а я - шість м'яких корів. Щоденною мосою їжею було молоко з хлібом.

У нашому селі був клуб, у якому вечорами крутили кіно. Але не кожен мав змогу дивитися кінофільми, бо не у всіх були

Чотири десятиліття вона засівала душі дітей із загальноосвітніх шкіл №5 та №6 міста Костополя знаннями з хімії. На урожайній ниві її невтомної та добросовісної праці упродовж цього часу «виросло» понад 380 лікарів та науковців, котрі нині працюють в медичних установах та науково-дослідних закладах України, Європи, Америки. А плекала оті самотні таланти Любов Федорівна Зубчик, яка сьогодні мешкає у невеличкому містечку Винники Львівської області. Саме сюди привела мене журналістська дорога, щоб написати про життя цієї простої вчительки, яка зуміла виховати таке яскраве сузір'я медичних світил. Наша зустріч відбулася у її затишному і доволі гостинному домі. І допоки дбайливий господар будинку, пан Григорій, готував запашну львівську каву, я вів розмову зі своєю колишньою вчителькою про призабуту мною систему Менделєєва та уважно слухав історію її непростого життя

«Перець». Особливо важко було взимку. Щоб дістатися на той чи інший хутір, треба було самій собі дорогу по снігових кучугурах прокладати. А зими тоді були доволі сніжними і морозними. Додому ледве ноги волочу. Зайду до хати, кину на підлогу сумку і мерщій до теплої груби.

Навесні мене зустріла мій класний керівник, Любов Володимирівна, яка у школі викладала хімію. Вона порадила вступати до Львівського державного університету на біологічний факультет. Я послушала її і подала документи на підготовчі курси, що діяли при Українському інституті інженерів водного господарства. Цього разу вступні іспити склала успішно і мене зарахували до числа студентів.

Там, у стародавньому Львові, Люба Булавська зустріла своє справжнє кохання - Григорія Зубчика, свого земляка з Рівненщини. «Золота стріла Амурської армії» вбив двічі в серце нестидливо і вперто Григорій вступив до університету на той же факультет, що й вона. Хлопець прибув на іспити прямицько з армії і складав їх у військовій формі. А на посвяченні в студенти з'явився і піджаки. Уро-

тельці біології Раїсі Дмитрівні, а сама взялася за облаштування кабінету хімії.

Якось стався кумедний випадок, якого Любов Федорівна не може й досі забути.

- У Костополі не існувало державної торгівлі, була лише кооперативна. Тож старші вчителі порадили мені їздити за продуктами в Рівне. Однієї п'ятниці я й поїхала. Коли йшла проспектом Миру, в око впав магазин наочних посібників. Зайшовши в середину, побачила макети людських скелетів. Зраділа, немов мала дитина. Про м'ясо та інші продукти, за якими йшла, забула вмить. «Тепер, - подумала, - буде як анатомію людини вивчати». Тут же купила один скелет, ще й на хімічні реактиви грошей вистачило. Продавщиця запакувала той скелет у велику паперову коробку і я подалася на залізничний вокзал. Зайшовши у приміський дичель побід, покляла її на полицю над сидінням. Тоді автомобільний транзит порі в Костополі до Рівного їдуть мало, через що вагони були переповнені. Так сталося, що під час руху дизель різко загальмував. Після того, на найближчій зупинці вагон чомусь спорожнів. Замкнувши

і запитала: «Люба, це часом робота не твоїх учнів?» Я одразу догадалася, хто б міг так вчинити. Закликали тих хлопців до кабінету завуча, де вони й зізналися у всьому. «Ми хотіли котлет у їдальні купити, а буфетниця нам не дала», - промовили похнюплено. Про те, хто це зробив, крім мене та Віри Леонтіївни так ніхто більше й не дізнався.

А був ще такий випадок. Один з весельчаків п'ятої школи Льоня Свинарський поїхав у Рівне і купив три хімічні набори по 25 радянських рублів кожен. На той час то були невеликі гроші. Льоня розповів мені про ті набори і я подумала, що він використовуватиме їх лише на уроках хімії. Аж раптом містом поширилась новина, що увечері на містечку через річку Замчисько, в районі Заріччя, відбулися якісь незрозумілі вибухи, через що налякані люди скакали з мосту у воду. У школі до мене знову підійшла Віра Леонтіївна і запитала: «Люба, це не твої зробили?»

Подібних історій пам'ятає Любові Зубчик береже чимало. Та набагато приємніше їй задувати про досягнення своїх вихованців.

- Мені приємно, що багато учнів, яких навчала хімії, сьогодні утвердилися в житті і стали відомими людьми. Це зокрема Віталій Паламарчук, Ірина Коза, Лариса Антонюк, Наталія Ващик, Анатолій Литвин, Олег Сумок, Олександр Протасевич, Анатолій Курінков, Ярослава Левкович, Наталія Мадалінська, Дмитро Осадчук, Ірина Драніцина та багато багатьох інших.

За високі результати в навчанні у 1981 році Любові Зубчик призначили звання старшого вчителя, а ще через рік звання вчительки-методиста. У 1981 році доручили повести команду Львівської України на Всесоюзний зліт юних хіміків. Загалом, сьогодні понад 380 вихованців цієї людини працюють лікарями в медич-

...завалилися за сценою. Лежали доти, поки не вимкнули світло. А як стало темно і кіномеханік пішов до кінобудки, ми хутенько перемістилися до самісінького екрана. Як почалося кіно, на великому екрані з'явився поїзд, який з несамовитим гуркотом мчав, як нам здалося, прямісінько на нас. Ми як закричимо... Кіномеханік зупинив показ фільму, а ми, перелякані, повискакували з клубу і побігли додому.

Моїм духовним наставником у Колоденській школі була класний керівник - Любов Володимирівна Ілючок. Вона оберігала нас як рідна мати. А ще запам'ятався вчитель фізики Анатолій Йосипович. Він знав про моє нелегке життя і ставився до мене прихильно. До дошки ніколи не викликав, казав: «Люба, розкажи правило». Переді мною сиділи інші учні, тому я вставала із-за парти і за їхніми спинами читала те правило з підручника. Анатолій Йосипович завжди ставив мені п'ятірку. Я ж думала, що добре знаю цей предмет, тому після закінчення школи подала документи до Рівненського педінституту на фізико-математичний факультет. Та якщо на вступних іспитах з математики отримала «4», то з фізики - «2». Як же я ревіла!.. Мама довго мене заспокоювала. Саме того дня, коли я провалила екзамен з фізики, моя сестра народила синочка. Мама, втираючи мої сльози, промовила: «Не плач, доню, твоя сестра хлопчика народила!»

Коли від серця трохи відлягло, вирішила влаштуватися в Рівне на роботу. Втім, не судилося. Голова нашого колгоспу не хотів відпускати мене з села в місто і не дав довідки, яку вимагали в інституті. Тож пішла працювати листоношею. Крім села Колоденка, треба було розносити пошту на прилеглі хутори Новий Двір та інші. Відстань немала, а поштарська сумка тяжка, вщент запакована газетами, журналами та листами. Тоді газети коштували дешево, і майже кожна сім'я їх виписувала по кілька екземплярів. Особливо популярними були «Правда», «Известия», «Труд», «Комсомольская правда», «Сельская жизнь», «Радянська Україна», «Молодь України», «Червоний прапор», з журналів - «Огоньок», «Радянська жінка»,

чистоти вибувалися в міському парку. Той день був по-справжньому осіннім і прохолодним, а Люба була в легенькому літньому платті. Від осіннього пронизливого вітру їй було не по собі. Григорій звернув на те увагу, і, підійшовши до дівчини, накинув на її тендітні плечі піджак. Його, до речі, на час святкування, він позичив у свого однокурсника Андрюша із Закарпаття. Той джентльменський поступок цюю демобілізованого абітурієнта поклав початок міцній дружбі Любові Булавської та Григорія Зубчика, яка закінчилася створенням сім'ї.

- Ми, діти війни, достатку не знали, - **продовжує свою розповідь Любов Зубчик**. - Зате були дружними і співчутливими. Львівські жили заможніше і трималися окремо від сільських студентів. Ми ж, сільські, та студенти з провінційних містечок, були невибагливі у всьому. Від стипендії до стипендії грошей не завжди вистачало, тому, щоб зекономити на кіно, нерідко купували на обід по горнятку бульйону за 2 копійки та по пиріжку за 3 копійки. У нас діяла каса взаємодопомоги. Тим, хто не мав стипендії, складалися і допомагали.

Після закінчення 4-го курсу ми з Григорієм одружилися. Весілля справили 11 березня. Це були часи атеїзму, тому вінчатися було ризиковано. У мене була подруга Галина Чайка. Я запросила на весілля її маму, але вона сказала: «Я на весілля в піст не піду, бо вірую в Бога. Але подарую вам шлюб!»

У буденний день завела нас із Гришею додому до священика, і він на балконі свого будинку давав нам шлюб. Наклав на нашу голову віночки з барвінку і промовив: «Бережіть їх!»

Свою трудову біографію молода вчителька біології та хімії Любов Зубчик розпочинала у 1968 році в новозбудованій Костопільській загальноосвітній середній школі №5. Переступаючи поріг новітнього закладу уявляла, що біологічний та хімічний кабінети гарно укомплектовані наочними матеріалами, та окрім двох мікроскопів, кількох гербаріїв та інших дрібничок, тут більше нічого не було. Тож з молодечим завзяттям та ентузіазмом взялася за оформлення біологічного кабінету. Переймала все краще, що бачила в інших школах. Наповнила його вазонами та роздатковим матеріалом. Згодом передала цей кабінет учи-

тільки я і хлопець із дівчиною, котрі сиділи в обнімку у протилежному кутку вагона. Коли поїзд відновив рух, до мене підійшов провідник і попросив показати квиток. Запитав, куди їду. Відповіла йому: «У Костопіль!» Як він пішов, а я клала квиток назад до сумки, побачила, що з коробки виглядає рука скелета.

На залізничній станції у вагон з обох дверей зайшло по міліціонеру.

- Покажіть, що везете, - сказали.

- Скелет, - відповідаю і відкрила коробку. Вони посміялися, а один з них промовив:

- Це вчителька, я її знаю! - І навіть підвіз мене додому.

Коли учні той скелет побачили, то тайком від мене виробляли з ним що завгодно. То одягнуть у піджак, то цигарку в зуби всадять.

- Університет дав мені знання, але не дав методики, - **продовжує розповідь про свої перші педагогічні сходинки пані Люба**. - Добре, що у п'ятій школі доля звела мене з дуже сильним методистом Вірою Леонтівною, яка читала методичку викладання ще й у тодішньому Костопільському педучилищі. Коли перший раз прийшла до мене на урок, я звернула увагу на те, що вона весь час щось писала у своєму зошиті. Віра Леонтівна неодноразово наголошувала вчителям: «Відвідайте уроки інших вчителів, вчіться і переймайте досвід».

Згодом, при допомозі батьків моїх учнів, мені вдалося зробити у кабінеті хімії електрифіковану таблицю Менделєєва, з пультом управління та електролампочками. Я дуже переживала за свою роботу, намагалася дати дітям міцні знання, через що не дозволяла нікому списувати. Одне, чого дуже боялася - це практичних дослідів з хімічними реактивами. Та, коли мій учень Петро Середа виборов перше місце з хімії на обласній олімпіаді, до нас у школу прийшов інспектор обласно, щоб познайомитися з його учителькою. При спілкуванні з ним я відверто зізналася, що боюся робити хімічні досліди. Він тут же попросив принести бертолетову сіль та фосфор. Змішав їх та стукнув учительською указкою. Відбувся вибух.

Через оті досліди нерідко потрапляла в незручне становище, бо ж у кожній школі є свої «вундеркінди». Так, одного разу по школі поширився сморід сірководню. Завуч, Віра Леонтівна, підійшла до мене

...тих записав з приписом за коростям.

Цікаво їй те, що кругозір Любові Зубчик не обмежувався лише уроками хімії. Сьогодні мало кому відомо, що вона була ініціаторкою створення в Костополі першого вертепу. Ось як про це розповідає вона сама:

- У 1990 році, коли ще існувала Радянська імперія, моя донька Оксана виходила заміж. Зять Володимир з Львівщини. Вінчання відбувалося в Рівному. На весілля від молодого приїхало 30 чоловік. Усі у вишиванках. Після вінчання, як виїшли із церкви, пішли до пам'ятника Тарасові Шевченку. Львів'яни почали співати українські пісні: «Гей у лузі червона калина», «Думи мої, думи», «Реве та стогне Дніпр широкий». А на завершення заспівали Гімн України. На весіллі були присутні мої колеги-вчителі із шостої школи. У їх числі - Віра Якимець. Вона промовила: «Мабуть, Любо, тепер чекай ще й непростених гостей». Немало осіб дивилося на нас з-під лоба, а дехто навіть фотографував. На Львівщині в той час вже утверджувалося українське відродження і львів'яни почувалися безпечно, тоді як на Рівненщині ще боялися партноменклатури.

Після проголошення незалежності України, перед новим 1992 роком, я зателефонувала Миколі та Ользі Волянюкам. Кажу у телефонну трубку: «Давайте створимо вертеп!». Вони мене підтримали. До нас з чоловіком долучилися Віра Якимець, Тетяна Пашко та інші свідомі костопільчани. На Різдво пішли колядувати. Як зайшли до сім'ї Шершнів, там посадили у крісло стареньку бабцю. Ми колядували, а вона тихенько плакала. Втираючи сльози промовила: «За часів московської влади я такого не чула...»

Сьогодні Любов Зубчик зі своїм чоловіком Григорієм проживають у місті Винники. Їхні серця тішать діти, внуки та правнучок Левко. Найбільше свято в їхньому домі, коли разом збирається вся родина. Улюбленим заняттям Любові Федорівни є вишивання. Усім своїм дітям та внукам власноручно вишила українські вишиванки та скатертини.

Зубчики щодня дякують Богу за те, що в їхній великій родині панує мир і злагода, і що на старості літ мають велику вдячність від своїх дітей.

Олександр НИКОНЧУК